

12. Reakcija UN/MZ - Sporazum o povlačenju UNPROFOR-SITREPORTS

Vijeće sigurnosti UN-a 25. je rujna 1991. uvelo embargo na oružje i vojnu opremu za Jugoslaviju, a 27. studenoga izrazio spremnost da poduzme mirovnu operaciju na prostoru Jugoslavije. Kako bi dobilo uvid u stanje, VS UN-a 14. prosinca 1991. upućuje malu skupinu vojnih promatrača i odobrava plan i koncept mirovne operacije UN-a za Jugoslaviju, tzv. Vanceov mirovni plan. Sarajevsko primirje potpisano je 2. siječnja 1992., a ubrzo nakon toga, već 21. veljače, UN osniva UNPROFOR, zaštitne snage UN-a, s prvim mandatom od 12 mjeseci, koji teče od 7. travnja iste godine. Početak rješavanja pitanja okupiranih dijelova Hrvatske u kojima srpsko stanovništvo nije većinsko, tzv. *ružičastih zona*, vezan je uz 30. lipnja kad je prihvaćena zamisao njihova brzog vraćanja pod nadzor hrvatske Vlade. Godinu dana kasnije, 30. lipnja 1993., VS UN-a produžuje mandat UNPROFOR-u u RH za još šest mjeseci - do 30. rujna 1993. U Rezoluciji 847., kojom VS produžuje mandat, *naglašava se teritorijalni integritet i suverenitet RH nad cijelim (i okupiranim - op. p.) područjem*. Dne 16. lipnja potpisuje se tzv. Erdutski sporazum koji je trebao zajamčiti početak novog ciklusa miroljubivih pregovora i jačanje povjerenja, poremećenoga Masleničkom operacijom.

Zbog odbijanja pregovora, tvrdoglavosti krajinskih političara i vojnika te dolaska dobrovoljaca iz SRJ i RS u tzv. RSK, pogoršava se političko i vojno stanje u RH. Na dolazak sve većeg broja srpskih dobrovoljaca predsjednika VS UN-a upozorava 27. kolovoza 1993. Vladimir Drobniak, otpravnik poslova Stalne misije RH pri UN-u, pismom o dolasku i rasporedu srpske vojske na području RH: *...150 do 200 časnika i dočasnika iz sastava Vojske Jugoslavije raspoređeno je u tzv. "15. lički korpus" i "7. kninski korpus", nezakonite srpske vojske na području RH.*¹ Od tog upozorenja prošlo je tek nešto više od tjedan dana kad se dogodio zločin u selu Kusunje kod Pakraca (8. rujna 1993.). O tom zločinu veleposlanik RH pri UN-u Mario Nobilo izvješćuje 9. rujna Glavnog tajnika UN-a pismom, napisanim odmah nakon eksplozije (8. rujna), koje mu šalje premijer RH Nikica Valentić: *...u selu Kusunje na komemoraciji 18-erici hrvatskih policajaca od mine su poginule 3 osobe i ranjeno je osam... UNPROFOR je odgovoran za takve terorističke čine... nije spriječio napade u područjima pod njihovom zaštitom... ako UN i dalje bude nedjelotvoran, RH će naći zakonita sredstva kako bi onemogućila terorizam...*² Počinje opsežno dopisivanje između Hrvatske i UN-a (generali Cot i Bobetko, Cot i Šeks) o odgovornosti za taj slučaj. Iznenada za sve, osim za dobre poznavatelje općeg stanja u RH, 9. rujna rano ujutro hrvatska vojska i specijalna policija započele su vojno-redarstvenu akciju Medački džep. UNPROFOR u svom dnevnom izvješću o stanju (Sitrep) javlja sljedeće: *Deveti rujna karakterizira pojačavanje borba između zaraćenih strana u sektoru Jug i Sjever. Kasno popodne HV je u području Gospića otpočela*

napad tenkovima, potpomognut topništvom i teškim strojnicama... kako bi preuzela nadzor nad dva sela (Lički Čitluk i D. Selo (Divoselo - op. p.)... Teško je procijeniti jačinu bombardiranja i napada. Toga jutra CANBAT je već izvijestio o otprilike 250 topničkih i minobacačkih projektila. UNPROFOR se upustio i u vojnu procjenu nove situacije. Prvi zaključak o povodu početka hrvatske vojne akcije bio je pogriješan; UNPROFOR je procijenio da je srpsko granatiranje prijelaza Turanj kod Karlovca 9. rujna u 08.40 rezultiralo općim topničkim odgovorom obiju strana na cijeloj crti bojišnice od Masleničkog mosta, Gospića, Benkovca i mnogih drugih mjesta. Tek kasnije, sredinom popodneva, UNPROFOR jasnije vidi i ocjenjuje namjeru i ciljeve hrvatske vojne akcije jer potvrđuje da je hrvatska strana započela nešto što se pokazalo kao tenkovski i pješački napad ojačane satnije protiv područja koje drže Srbi južno od Gospića u sektoru Jug. To područje... je s tri strane okruženo Hrvatima. Hrvatske snage u tom području se sastoje od 9. profesionalne brigade i triju lokalnih obrambenih brigada (domobranskih - op. p.), podređenih operativnom zapovjedništvu u Gospiću. Na drugoj strani su srpske snage koje se sastoje od dviju teritorijalnih obrambenih brigada, **sposobnih obraniti svoje područje**. Procjenjuje se da je hrvatska strana iskoristila jaku topničku vatru... kako bi započela ograničeni napad na mjestu za koje je procijenila da je ranjivo mjesto srpske obrane... U 19.30 (9. rujna) ishod tog napada još je nepredvidiv. Nema znakova da taj napad znači izravan, snažan kopneni napad s bilo koje strane. Obje strane će procijeniti ishod napada prije no što se odvaže za neku veliku vojnu operaciju. Na kraju izvješća se naglašava da su sve snage UN-a u području spremne što jasnije i točnije izvješćivati o tom događaju. Posebno se ističe **točnost/istinitost (accuracy) i izbjegavanje uveličavanja činjenica (exaggerating facts)**.³ Izvješće zapovjedništva Jug govorilo je o pogoršanju općeg stanja zbog žestoke razmjene topničke vatre s obje strane crte suprotstavljanja (CL - confrontation line - op. p.) ...popodne je HV započela napad i zauzela dva sela. Zapovjednik sektora Jug je donio prosudbu situacije: Što se hrvatskog napada tiče, procjenjuje se da je to ograničen napad kojim se iskušava srpska obrana. Ako bi Hrvati poželjeli započeti glavni napad duž osi Gospić - Gračac, najprije bi morali zauzeti područje Velebita južno od te osi. U svakom slučaju, topnički napadi će se nekoliko sljedećih dana pojačavati zbog srpskog bijesa zbog ubojstva sedmero starijih ljudi 6. rujna u selu Mirlović Polje.⁴

Drugoga dana vojnih aktivnosti oko Gospića UNPROFOR izvješćuje da je opće stanje napeto zbog hrvatskog napada na selo Njegovani dok zapovjednik sektora Jug procjenjuje: Situacija je napeta zbog napada Hrvata. Ako ne dođe do brzog prekida vatre, Srbi će sigurno izvršiti protunapad. U dodatku izvješća napominju da okršaji (čarkanja, skirmishes - op. p.) u Medačkom

džepu još traju, posebice u selu Njegovani. Okršaji su počeli oko 08.00 i u trenutku završetka ovog Sitrepa još traju.⁵ Iz glavnog zapovjedništva UNPROFOR-a u Zagrebu također izvješćuju u 19.30 da se u sektoru JUG vode žestoke borbe u području s. Njegovani, upotrebljava se topništvo, tenkovi i navalno oružje (ofenzivno, direct weapons - op. p.)...UNMO SS ne može potvrditi je li riječ o srpskom protunapadu ili napredovanju HV-a...UNMO je izvijestio da je bitka počela otprilike u 09.30 u području Čitlika, D. Sela i Njegovani... popodne je najžešća bitka vođena u s. Njegovani... U 17.10 i dalje se vodi bitka... ovoga trenutka se jedino čuje i vidi djelovanje tenkova, topništva i teških strojica. Ni UNMO niti UNPROFOR ne mogu točno vidjeti što se događa. Procjena CANBAT-a je: Današnja bitka bi mogla biti protunapad srpske vojske.⁶ Jeannie Peterson, predstavnica za civilne poslove

Oklopni transporter M-113 kojim se služio kanadski bataljun u Medačkom džepu

UN-a pri zapovjedništvu sektora Jug, izvješćuje Zagreb o odvojenim susretima potpukovnika Nielsena, zapovjednika vojnih promatrača sektora Jug, s pukovnikom Šuputom, zapovjednikom Ličkog korpusa tzv. SVK, i zapovjednikom OZ Gospić brigadirom Ademijem. Glavna tema razgovora bila je okupacija područja koja su u ružičastim zonama. Potpukovnik Nielsen brine se za sudbinu oko 250 osoba koje ondje žive i naglašava da je u području Medka smješten kanadski vod. *Kanađani su... voljni ući u to područje, ali zamjenik zapovjednika sektora Jug ne će izdati takvu zapovijed. Čeka povratak zapovjednika sektora danas popodne u 16.00... Danas u 11.50 SMO (viši vojni promatrač-op.p.) je izvijestio o općem (kopnenom - op .p.) napadu u području Medka; nije jasno jesu li napad započeli Hrvati ili Srbi... 15 srpskih civila sada je u starom francuskom OP (promatračko mjesto - op. p.) u Medku i čekaju evakuaciju. Zapovjednik OZ Gospić odbio se sas-*

tati sa SMO, ...od zapovjedništva u Zagrebu je zatraženo da izvrše pritisak na Hrvate. Vojni promatrači UN-a misle da bi trebalo učiniti da Kanađani uđu u oba sela. Naravno da će za to trebati suglasnost Zapovjedništva sektora Jug i Glavnog zapovjedništva u Zagrebu. Mogući problem je UNPROFOR-ov mandat u "ružičastoj zoni". Hrvati mogu postaviti pitanje o takvoj vojnoj aktivnosti UNPROFOR-a zbog ograničenja mandata, ali i zbog drugih razloga.⁷

Sljedećega dana zaprijetilo je proširenje sukoba; srpska je strana dovela pojačanja, pripremala protunapad i nizala prijetnje. General Novaković šalje 9. rujna jedno za drugim pisma UNPROFOR-u. Obavijesteni ste da HV izvodi agresiju na srpska sela... na teritoriju RSK, kao i protiv UN zaštićenih područja. Mi odlučno zahtijevamo da noćas ili najkasnije ujutro (10. rujna) vaše snage uđu u sela Čitluk i Divoselo i zašтите 250 civila, koji će biti masakrirani, kao i civili u Mirlović Polju pokraj Drniša. Srpski civili imaju pravo to očekivati od UNPROFOR-a i UN-a⁸ - ...zahtijevamo da odmah upozorite hrvatsku stranu da povuče svoje snage... do 17.00, u protivnom ćemo odmah poduzeti mjere i vojne akcije za zaštitu našeg teritorija i naših građana... upozorite civile na cijelom području Hrvatske... ne želimo da ginu nevini ljudi kad već niste uspjeli spriječiti gubitke na našem području unutar mandata UNPROFOR-a, koji štiti tzv. "zaštićene zone", nadamo se da ćete bar zaštititi hrvatsku stranu.⁹ Novaković upozorava i prijeti dalje: Usprkos prosvjedima upućenim vama zbog napada HV-a ponovno snažno prosvjeduje... neprijateljska vatra je usmjerena uglavnom protiv civilnih ciljeva. U skladu s vašim nadležnostima tražimo da odmah poduzmete mjere i pozovete hrvatsku stranu da zaustavi sve vojne aktivnosti. U protivnom, odgovorit ćemo po odabranim vojnim ciljevima svim raspoloživim sredstvima.¹⁰ Nova prijetnja ultimatumom: Tražimo od vas da hrvatskoj strani prosljedite sljedeći ultimatum: Ako se nastavi masakr Srba u Divoselu i ne zaustave se svi agresivni napadaji hrvatskih snaga i ako se do 13.00 ne omogući ulazak snaga UNPROFOR-a u srpsko selo Divoselo, početak ćemo topništvo napadati sve vojne objekte na području Republike Hrvatske.¹¹

General Bobetko i general Cot sastali su se odmah po izbijanju sukoba (9. ili 10. rujna). Zapovjednik UNPROFOR-a traži da se hrvatske snage povuku, to je i zahtjev krajinskih Srba. General Bobetko uvjetuje prekid vatre početkom općih pregovora o primirju. Sitrep za 11. rujna izvješćuje o stanju u kanadskoj zoni odgovornosti: *Situacija je aktivna, ali se čini stabilna*. Slična je i procjena zapovjednika sektora Jug: *Situacija uzduž linije sukoba je veoma napeta... potpuno je nemoguće predvidjeti razvoj, vjerojatan je porast vojnih aktivnosti*.¹² U Sitrepu za 12. rujna u 10.45 izvješćuje se o smanjenju kopnenih napada u Medačkom džepu i stabilizaciji stanja... nekoliko prijedloga je prosljeđeno

objema stranama, ali se dosad nije dogodilo ništa bitno.¹³ U 23.00 UNPROFOR izvješćuje s terena da je ujutro u području Medačkog džepa bilo tek povremenoga granatiranja. Zapaženi su pokreti srpske vojske u UNPA-zoni prema Gračacu i Medku. U području odgovornosti kanadskog bataljuna (CAN BATT AOR) za vrijeme cijelog dana opaženo je s obje strane samo 45 eksplozija granata, i to u području Donjeg Sela, Čitluka i Sitnika. Od ranog jutra Srbi stalno pojačavaju svoje snage. Opaženi su sljedeći pokreti srpske vojske: dolazak oko 300 naoružanih vojnika, četiri oklopna transportera, dva tegljača s jednim tenkom T 55 i jednim oklopnim transporterom. Zapovjednik sektora Jug procjenjuje da Srbi ojačavaju snage uz crtu sukoba u području Medka i u blizoj budućnosti se pripremaju za protunapad.¹⁴ Dva se generala (Cot i Bobetko - op. p.) 12. rujna u 17.00 ponovno nalaze u Glavnom stožeru HV. General Cot je zabrinut, situacija je veoma teška i on ne zna kako će to sve završiti. GT UN-a očekuje od njega detaljne informacije. Cot navodi srpske prijetnje o napadu na 65 ciljeva u RH koje će gađati ako se hrvatske snage ne povuku s terena oko Gospića. Pita može li s generalom razgovarati o (jednostranom - op. p.) povlačenju hrvatskih snaga ili brzom povlačenju uz pomoć UNPROFOR-a. General Bobetko mu je odgovorio kako je Predsjednik RH toga dana donio odluku o 24-satnom prekidu vatre, što bi trebalo biti uvod u pregovore. Prema mišljenju generala Cota, to srpskoj strani ne će biti dovoljno jer ona traži potpuno povlačenje. Srbi ne će pristati na prekid vatre bez ustupanja hrvatske strane. Bobetko je to shvatio kao ultimatum i ustajao je na prekidu vatre kao prvom koraku prema općim pregovorima. General Cot je tada zatražio da Hrvatska vojska zajamči sigurnost UNPROFOR-a, što mu je Bobetko obećao. Rastali su se uz Cotovu tvrdnju da je veliki pesimist glede rješenje situacije.¹⁵ Žustra diplomatska aktivnost se nastavila, UNPROFOR je i dalje posrednik među dvjema sukobljenim stranama, ali nastavlja i pritisak na Hrvatsku. UN sve snažnije traži prekid vatre i povlačenje hrvatskih snaga s netom oslobođenih područja. Dan kasnije, 13. rujna, UNPROFOR procjenjuje da je opće stanje za misiju UN-a na području bivše Jugoslavije uvjetovano razvojem događaja u sektorima Sjever i Jug, gdje Srbi i Hrvati ojačavaju svoje položaje. Posebice u sektoru Jug gdje usprkos činjenici da su neočekivano i naglo smanjene vojne aktivnosti, stanje ostaje veoma nesigurno. Vojska RSK bi mogla svaki tren započeti protunapad. UNPROFOR daje procjenu i za pojedine dijelove sektora (sub sectors, podsektore - op. p.): u kanadskom se čini da crta bojišnice ide između GR(WK 3926) i GR (WK 3322), na kojoj su Hrvati zaustavili svoju ofenzivu, i GR (WK 4025) i GR (WK 3421). Područje između tih dviju crta je "ničija zemlja" (no man's land).¹⁶ Srbi su svoje neraspoloženje prema nedjelotvornosti UN-a počeli pokazivati drastičnim akcijama protiv pripadnika snaga UNPROFOR-a;

ograničavaju im kretanje, zaustavljaju i pretresaju vozila. Takva je opća zapovijed. Primjer takva ponašanja u sektoru Sjever zabilježen je u dokumentima. U Vojnici su zaustavili skupinu francuskih vojnika, vozila i ljudstvo su pretražili. Oduzeli su im osobno naoružanje. Ljudstvo UNPROFOR-a je uhićeno i sprovedeno u zatvor, zajedno s tri člana vojnih promatrača EZ. Svi su ispitani. Pušteni su 12. rujna u 11.30. Vojnim promatračima nisu vraćene njihove vojne karte.¹⁷ Procjena zapovjednika južnog sektora: Veliki su izgledi za srpski protunapad i preuzimanje zemljišta koje su Hrvati osvojili.

Gospodin Šarinić, ovlaštenu predstavnik hrvatske strane, 13. rujna obavještava generala Ceccaldija, Chef d'état du Major generala Cota, s preslikom pisma upozna je generala Bobetka, da na osnovi zapovijedi vrhovnog zapovjednika oružanih snaga Republike Hrvatske Hrvatska vojska prihvaća povući svoje snage s teritorija koje je oslobodila prilikom jedna akcije **uzvraćanja neprijateljstva** 9. rujna 1993. (Divoselo, Čitluk i Počitelj), pod uvjetom da spomenuto područje bude predano **pod isključiv nadzor UNPROFOR-a**. Ova gesta, koja je vrlo teška za Hrvatsku... omogućila bi zaključenje jednog općeg ugovora o prestanku neprijateljstva što je uvijek bio cilj hrvatske politike.¹⁸ I general Bobetko, odmah nakon primitka Šarinićeva pisma, potvrđuje generalu Ceccaldiju da će dati odgovarajuće zapovijedi jedinicama Hrvatske vojske, čim primim suglasnost UNPROFOR-a u svezi s našim prijedlogom.¹⁹ UNPROFOR 13. rujna predlaže prekid vatre; zapovjednik sektora Jug u 20.55 izdaje pripremljenu zapovijed broj 5 od 13. 9. 1993: *Situacija: hrvatske vlasti su usmeno obavijestile da su se spremne povući iz područja zauzetog u ofenzivi 9. rujna 1993. i vratiti se na prvotnu liniju sukoba ako srpske snage prestanu bombardirati civilne ciljeve, poglavito u Karlovcu. Vjerojatna zadaća: snage sektora Jug bit će potrebne pri preuzimanju područja koje će hrvatske snage napustiti. U zapovijedi je naglašeno da se zadatak mora sigurno izvršiti, s dovoljno snage da UNPROFOR vrati povjerenje civilnog stanovništva. Zapovjednik sektora Jug procjenjuje da će se u područje morati uputiti "task force" (borbena skupina - op. p.) jačine jedne ili dvije satnije, izviđački elementi i inženjerija... UNMO će biti posrednik između dviju strana.*²⁰ Procjena zapovjednika južnog sektora: Veliki su izgledi za srpski protunapad i preuzimanje zemljišta koje su osvojili Hrvati.²¹ General Cot i civilni predstavnik UN-a Cedric Thornberry glavnom su tajniku UN-a Boutrosu Boutrosu Ghaliju (12. ili 13. 9.) podnijeli izvješće o stanju u području Gospića i Medka. Istoga dana, 14. 9., prije sastanka Vijeća sigurnosti UN-a, u Zagrebu su se ponovno sastali generali Cot i Bobetko. General Cot Šarinićevo/Bobetkovo pismo drži važnim korakom u rješavanju sadašnjih problema i shvaća ga kao prihvaćanje većine naših (UNPROFOR-ovih - op. p.) prijedloga. Obavještava

Bobetka da je srpska strana promijenila svoje stajalište i pristala da nakon potpisivanja sporazuma naredi opći prekid vatre, ne samo u području Medka. Cot je poslao brigadnog generala Pellnasa na dogovore u Knin, sada želi s hrvatskom stranom precizno ugovoriti pojedinosti. General Cot: - Od kojeg sata predlažete prekid vatre? General Bobetko: - Odmah. General Cot: - Uzmimo od 12.00. General Bobetko: - Prekid vatre je princip koji daje podlogu za globalno rješenje. General Cot: - Svi se s tim slažemo, to je prvi korak. Prije nego što odemo pojesti ribu na nekom brodu u Jadranskom moru. General Bobetko: - U prostor iz kojeg će se povući hrvatske snage ne mogu ući nikakve srpske postrojbe. General Cot: - Bojim se da će to opet izazvati težak problem. U tekstu kažu - pod zaštitom snaga UNPROFOR-a i srpskih vlasti. General Bobetko: - Naš prijedlog je vrlo precizan. Prostor moraju kontrolirati snage UNPROFOR-a. General Cot nije bio siguran hoće li srpska strana prihvatiti to rješenje, ali Bobetko je bio nepokolebljiv. On je želio dobru pripremu cijele operacije povlačenja dok je Cot požurivao s početkom preuzimanja. Cot je već prikupljao snage i želio je operaciju početi sutra rano ujutro (15. rujna). General Bobetko je i dalje ustrajao na poštivanju prekida vatre i na početku rada mješovite komisije Hrvatske i UN-a koja će pripremiti operaciju. General Cot: - Ja ću se apsolutno pokoriti Vašoj želji, ali gubimo vrijeme. General Bobetko: - Ne, nećemo izgubiti vrijeme, možemo samo dobiti, ako prvi korak bude u redu... hrvatska vojska je u borbenom poretku. To nije samo uzeti i prebaciti na drugu stranu... hrvatska vojska je oslobodila taj dio i imala je žrtve. Mora se sačuvati moral vojnika. Moraju znati zašto napuštaju to područje. Moramo im objasniti zašto to radimo. To su hrvatski vojnici kao i ja, a sa prostora gdje smo djelovali su otjerali snage Banjalučkog korpusa i specijalce, srpske snage iz Niša. To je hrvatski teritorij. Mislim da znate da to nije jednostavno. General Cot je odgovorio da misli kako se prekid vatre ne će moći dugo održati. Bojim se jedne stvari: oni misle da vi pokušavate dobiti na vremenu. Tako misli srpska strana. Rastali su se uz obećanje generala Cota da će odmah stupiti u vezu sa Srbima kako bi mogli ostvariti naše zadaće.²² U privremenom izvješću broj 3275. sa sastanka VS UN-a 14. rujna 1993. objavljena je izjava povodom novih oružanih sukoba u Hrvatskoj: VS UN-a ponavlja svoje poštovanje suverenosti i teritorijalnoj cjelovitosti RH i poziva obje strane da prihvate UNPROFOR-ov prijedlog bezuvjetnog primirja. Poziva hrvatsku Vladu da na temelju tog prijedloga povuče svoje snage na položaje prije 9. rujna, a srpske snage da se suzdrže od svih provokativnih vojnih akcija.²³ Istoga dana je objema stranama predan nacrt SPORAZUMA O (UNPROFOR-ovu nadzoru) MEDAČKOM DŽEPU.²⁴ Prihvaćeni su osnovni hrvatski zahtjevi: UNPROFOR će uspostaviti nadzor nad područjem Počitelja, Čitluka i Divosela i u taj pros-

tor ne će ući nikakve srpske naoružane postrojbe, milicija ili pojedinci. UNPROFOR je također jamčio da s UNPA ne će biti vatrenog djelovanja na područje Gospića, Perušića i Otočca.²⁵ Uz nacrt sporazuma, brigadni general Bo Pellnasa, glavni vojni promatrač i posebni izaslanik zapovjednika UNPROFOR-a, šalje iz Knina, gdje je na dogovoru sa srpskom stranom, brigadiru Rahimu Ademiju, zamjeniku zapovjednika ZP Gospić, pismo kojim ga obavještuje da je srpska strana pristala propustiti snage UN-a kroz svoje položaje i da će operacija početi 15. rujna u 12 sati. Moli Ademija za punu suradnju i odustajanje od formalnosti. Vas smatram osobno odgovornim za otvaranje vatre protiv naših snaga. Podsjetio sam snage UN –a na njihovo pravo na samoobranu, koje je u punom suglasju sa Sedmim poglavljem Povelje UN-a.²⁶ UNPROFOR se zdušno prihvatio uloge izvršitelja plana kojim će se ostvariti povlačenje, razvojačenje i nadzor između sukobljenih strana. Procjenjivali su opće stanje napetim (u sektoru Sjever i Jug), ali zahvaljujući posredovanju UN-a razina bombardiranja se od podneva drastično smanjila. Po jedna mehanizirana satnija iz Frebat 1 i 3 stavljene su pod operativnu ovlast CANBAT-a 1 u Medačkom džepu. Na položajima će se naći 15. rujna. Stanje ostaje napeto usprkos tome što su obje strane potpisale sporazum. U Zagrebu se ponovno sastaju FC, Force commander, zapovjednik UNPROFOR-a general Cot i general Bobetko kako bi riješili pitanje vojnih položaja oko Medka. Sastanak je rezultirao hrvatskim prijedlogom rješenja. Nešto kasnije sastao se CMO (zapovjednik vojnih promatrača) s brigadnim generalom Novakovićem u Kninu; tamo je srpska strana iznijela svoj prijedlog. UNPROFOR će pokušati pripremiti sporazum zasnovan na oba prijedloga i poslati ga objema stranama faksom ujutro 15. rujna... jedan hrvatski mlazni zrakoplov srušen je na području Korduna. Prijetnje i pljačka manjina se nastavljaju.²⁷

Sljedećega dana, 15. rujna, general-bojnik J. A. MacInnis, zamjenik zapovjednika snaga UNPROFOR-a, šalje generalu Bobetku pismo: Šaljem pukovnika Maisonneuvea, šefa operative UNPROFOR-a, u područje Medačkog džepa, gdje će s višim vojnim promatračem (potpukovnik Nielsen - op. p.) usklađivati aktivnosti s generalom Stipetićem... ..kretanje UNPROFOR-a je na tom području ograničeno... to bi moglo otežati suradnju s HV... Pellnas i Maisonneuve upozoravaju hrvatsku stranu da obavijest (zapovijed) o operativnom planu i satnici povlačenja HV-a pošalju svim postrojbama kako bi se izbjegla vatra po snagama UN-a.²⁸ Zapovjedništvo UNPROFOR-a iz Zagreba odašilje najnovije izvješće o stanju za 15. rujna: Sektor Jug - francuska i kanadska satnija čekaju iza srpskih linija u Medku kako bi od hrvatskih snaga preuzele nadzor područja. U procjeni vojnog stanja ističe se da srpske snage koje su napustile sektor Istok vjerojatno idu u područje operacije u sektoru Jug. Vojne postrojbe će vjerojatno

biti podređene Ličkom korpusu i raspoređene u području sela Čitluk i Divoselo. Srpske teritorijalne snage (TDF - Territorial defence force) su prosvjedovale zbog hrvatskoga zračnog napada i zaprijetile napadom na zrakoplovnu luku Pleso. Krajinski Srbi su preporučili UN-u da napusti bazu Pleso kako ne bi štitili Hrvate (*ne bi bili štit Hrvatima*).²⁹ Brigadni general B. Baudot, zapovjednik sektora Jug, u svojoj pripremnoj zapovijedi broj 5/93 razrađuje sve pojedinosti buduće misije: *Sektor Jug će preuzeti nadzor nad područjem Gospić - Medački džep, koje će napustiti hrvatske snage. Brigadni general Baudot propisuje točan način provedbe: Sektor Jug će uputiti četiri satnije... da nadziru povlačenje hrvatskih snaga iz područja zauzetih za vrijeme ofenzive 9. rujna 1993. Vezu sa sukobljenim stranama osigurat će prije ulaska u područje časnici za vezu UNMO... kad se ustanovi sadašnja i prijašnja prednja crta, kanadski bataljun će ući sa srpske strane, nadgledat će povlačenje HV do crte od prije 9. rujna. Dvije francuske satnije će zamijeniti kanadske na srpskoj strani kako bi im omogućile napredovanje i nadgledanje povlačenja.*³⁰ Dnevno izvješće o stanju za 15. rujna govori o srpskim pojačanjima koja dolaze iz Bosne: *8 autobusa i 5 kamiona punih vojnika prošlo je u 06.30 i 10.20 kroz Strmicu prema Kninu. U rubrici Uznemiravanje ili napadi na pripadnike UN-a stoji da su obje strane, hrvatska i srpska, pucale vatrom iz pješačkog oružja (SA fire - op. p.) po prednjim položajima CANBAT-a 1. Na vatru je odgovoreno i napadači (agressors) su prekinuli vatru. Nije bilo žrtava. Procjena zapovjednika sektora: Ako su najnovija srpska pojačanja dovoljno snažna, mogući scenarij je srpska vojna akcija za povratak izgubljenoga zemljišta. Dodatak izvješću: Glavni operativni časnik (pukovnik Maisonneuve), glavni vojni promatrač (potpukovnik Nielsen) i zapovjednik CANBAT-a (potpukovnik Calvin) održali su u Gospiću **uspješan sastanak s hrvatskim vlastima**.*³¹ To potvrđuje i izvješće od 14.00 sati: *sastanak u Gospiću još traje, čini se da je HV zauzela pozitivno stajalište... kanadska satnija je prošla raskršće u 12.21. UNMO je čuo eksplozije u području Devo-Sela (Divoselo - op. p.), ali nisu mogli ustanoviti tip oružja. HV je objasnio da se radi o eksplozijama mina. HV spaljuje kuće u selu Čitluk.*³²

Iz transkripta razgovora koji se 16. rujna vodio kod prijelaza Ribnik vidljivo je veliko nepovjerenje hrvatske strane i žurba UNPROFOR-a da prije mraka zauzme dogovorene položaje. Na prijelazu su bili potpukovnik Jim Calvin, potpukovnik Nielsen i hrvatski časnici. Čekali su da se s izviđanja vrate hrvatski i UN-ovi časnici za vezu. U 12.45 ta se skupina vratila i Calvin je odmah zatražio da ih Hrvati propuste kroz svoje položaje. Hrvatska strana je prolazak uvjetovala dolaskom svog zapovjednika postrojbe. Neimenovani hrvatski časnik: - *Vojnici se ne će povući sve dok ne dođe njihov zapovjednik. Nielsen: - To je vaš problem. Sklopljen*

je dogovor i tenkovi će u 13.00 krenuti naprijed. Ostaje još petnaest minuta. Krenimo! Krenimo! Calvin: - Krenimo! Krenimo! Nielsen: - Moramo krenuti. Hrvatski časnik nije podlegao pritisku, i dalje je ustrajao na dolasku odgovornog časnika. Calvin se tada obraća novinarima i objašnjava im kako zbog (hrvatskog - op. p.) odugovlačenja ne će dostići planirane crte, past će mrak i vojska se ne će moći kretati. Zato moramo izvršiti pritisak da bismo ovdje prošli dalje. (So we have to force the issue now and to get through here - op. p.). Potpukovnici Calvin i Nielsen su na hrvatsku stranu i dalje vršili pritisak, tražili su odgovorne hrvatske časnike, pitali za njihova imena. Odgovoreno im je da će ovlaštene časnik stići svakog trena. Desetak minuta kasnije stigao je bojniki Zlatko Rogulji, koji je konačno s UNPROFOR-om dogovorio važne pojedinosti i nakon toga je kanadska kolona krenula.³³ Na sljedećoj se crti ponovno dogodio nesporazum oko tumačenja sporazuma i nastala je prepirka. Prepirku, zamalo svađu, vode hrvatski i kanadski časnici kod Dunjeg Sela (Donje Selo - op. p.) 16. rujna u 2.15 popodne (Jeannie Paterson šalje prijepis Cedricu Thornberryju u Zagreb). Nesporazumi se pojavljuju jer hrvatske snage ne napuštaju položaje prije dolaska kanadskih postrojba.³⁴ Bojnik Dan Drew na pitanje o napetosti koja se mogla osjetiti u Ribniku kaže da je problem riješen. On ga vidi u neobaviještenosti niza podređenih (hrvatskih - op. p.) zapovjednika; oni nisu znali za dogovor koji je postignut kasno sinoć oko 23 sata. Na pitanje je li prošla kriza, Draw odgovara: Mislim da **u ovom trenutku hrvatske snage sasvim dobro surađuju**. Povlače se s ovih položaja i čini se da **sada nema nikakve napetosti**. Na pitanje o funkciji snaga UNPROFOR-a ističe da je njihov zadatak osiguranje da se srpske snage ne infiltriraju iza hrvatskih u trenutku njihova povlačenja... "pokazivanje snage" (show of force) je trebalo pokazati ozbiljnost u obavljanju ovog posla.³⁵ U Sitrepu od 16. rujna 1993. u 16.00 izvješćuje se o mnogobrojnim (registriranim) pucnjima i eksplozijama (impacts) granata u području crte sukoba... sjeverozapadno od Medka... nemoguće je procijentirati točan broj ispaljenih zrna jer je većina pucnjeva evidentirana kao puškaranje (firefights)... U 15.00 satnija D CANBAT 1 stigla je do prijašnjih hrvatskih prednjih crta... francuska satnija je prošla kroz srpske položaje i čeka zapovijed za raspoređivanje. Hrvatske snage se polagano povlače, **ali surađuju**. I tek tada se prvi put pojavljuje procjena da se dogodilo etničko čišćenje. Stigla je obavijest da je Donje Selo spaljeno, očekuje se da će sve snage UNPROFOR-a kasno noćas stići na planirane položaje. Grupa za traganje (sweep team) je u 16.15 stigla u D. Selo i nije našla ništa do razorenih zgrada. Ni jedan čovjek nije nađen u tom području, a svi osumnjičeni su pobjegli... skupina za traganje će dokumentirati očito etničko čišćenje.³⁶ Izvješće od 23.59 u uvodu naglašava: Uspješan prvi dan primjene (sporazuma), usprkos manjim nesporazumima (minor

disagreements - op. p). Hrvatske snage su pokazale dobru razinu suradnje, međutim, učinjena je znatna šteta selima koja su napustile hrvatske snage u povlačenju. U izvješću se dalje opisuju dokle su snage UNPROFOR-a stigle, kako su neuspješno tragale za 250 civila, okruženih u Divoselu, o hrvatskom tenku koji je blokirao cestu Gospić - Medak, o ophodnjama koje će podrobno pretražiti područje s kojeg su se povukle hrvatske snage. Hrvatske snage su sigurne da mogu završiti povlačenje između 14 i 18 sati 17. rujna popodne. Ističe se i snažna noćna aktivnost: Razmjena vatre je počela u 22.30 uzduž južnoga dijela sektora. Te osvetničke akcije čine konačan završetak povlačenja nesigurnim. Poduzimaju se najveći naponi... da se stanje smiri. Iznosi se i procjena kako će misija završiti: Današnje aktivnosti pokazuju da se može postići veliko djelo jedinstvom političkih, diplomatskih i vojnih napora prema istom cilju...Hrvatski pristup je konstruktivan i - čini se - iskren. Bit će mnogo teže 17. rujna.³⁷ U dnevnom izvješću za 16. rujna o području odgovornosti kanadsko-francuskog bataljuna se kaže: ...nadziru prvotnu hrvatsku crtu HV i crtu tri kilometra iza nje, između sela Lički Ribnik (WK 3626) i Divosela (WK 3423). Većina hrvatskih postrojba se povlači s tih crta, očekuje se da će se sve hrvatske snage povući sa svih položaja u području Medka. **Nakon početka pucnjave u 22.15 sati u ovom području je u 23.45 mirno.** Zapovjednik je dao i svoju procjenu stanja: Uvjereni smo da će se hrvatske snage 17. 9. 93. povući sa svojih položaja. Izvješću je dodano da je na cijeloj crti razdvajanja hrvatskih i srpskih snaga vatra nastavljena, srpske snage su počele granatirati Zadar, Šibenik, Biograd na Moru, Drniš, a hrvatske Benkovac i Knin.³⁸ Pukovnik Maisonneuve, koji je nadgledao primjenu (implementaciju) Sporazuma na terenu u Medačkom džepu, napisao je posebno izvješće (Operation Medak pocket): **Drugi dan primjene nastavljen je glatko.** Jutarnji nesporazumi i povremeni ispravci za vrijeme operacije rezultirali su **uspješnim UNPROFOR-ovim zauzimanjem cijele zone...** ...nesporazum sa smještajem UNPROFOR-ova voda je rezultirao kašnjenjem izviđanja Ornica i Ličkog Čitluka. Ipak, CANBAT-1 je napredovao... potanko izviđao s hrvatskim časnicima za vezu... u 12.00 dostigao crtu Strunići, Krajinovići i Divoselo. Freebatu, priključenom CANBAT-u 1, kod točke prijelaza ...suprotstavila su se dva tenka i oklopno vozilo... Francuzi su zaprijetili da će silom osloboditi prolaz... dogovorene crte na hrvatskoj vojnoj karti su bile malo izmijenjene... u 18.00 snage UNPROFOR-a su zauzele cijelo područje... konačan razmještaj snaga i nadzornih točaka nastavit će se sljedećih dana. Pukovnik Maisonneuve se osvrće i na humanitarni aspekt operacije. Sela koja su napustile hrvatske snage bez iznimke su razorena ili spaljena. Nađeno je najmanje osam tijela... domaće životinje su spaljene ili ubijene vatrenim oružjem. U zaključku je pohvalio profesionalno izvedenu operaci-

ju ...disciplinirane vojnike, odličnu suradnju svih dijelova UNPROFOR-a. Hrvatske snage su najvećim dijelom dobro surađivale s UNPROFOR-om.³⁹ Operacija preuzimanja područja zauzetog u hrvatskoj ofenzivi od 9. rujna uglavnom se nastavlja kako je i bila planirana. Snage CANBAT-1 napredovale su 16. rujna uglavnom duž crte koja ide sjeveroistočno od Krajinovića (GR WK 3125) do Ornica (GR WK 3327). Napredovanje je zaustavljeno sa sumrakom 16. rujna, hrvatsko povlačenje i kanadsko napredovanje nastavljeno je sa svanućem 17. rujna. Satnija C Canbata zauzima srpsku crtu bojišnice blizu Sitnika, Njegovana i Begluka. Satnija Frebat 1 na srpskim je položajima blizu Barleta, Kormljovaca i Zavode. Satnija D Canbata raspoređena je u području Vuksani, Drljići, D. Selo i Uzelci. Nastavlja ophodnju i čišćenje putova u području između satnija C i D. Satnija Frebat 3 raspoređena je uzduž puta Krajinović i Lički Čitluk i u području jugozapadno od Ornica. *Točno mjesto hrvatskih položaja prije 9. rujna bit će utvrđeno i zauzeto do sutona. Zapovjednik CANBAT-a 1 javlja da su hrvatske snage oba dana kočile napredovanje i istodobno sustavno i potpuno razarale sela... zgrade koje nisu bile srušene u prijašnjim borbama srušene su do temelja, a stoka ubijena. Izbjeglice nisu uočene, nađeno je sedam tijela... moral ostaje visok, ali vojnici su bili šokirani razmjerima razaranja.*⁴⁰

Priopćenje glasnogovornice Shannon Boyd od 18. rujna 1993. govorilo je o *devet leševa, 11 razorenih sela, o namjernom razaranju neposredno prije razmjешtaja snaga UN-a u razvojačeno područje.*⁴¹ General Cot je posredstvom glasnogovornice pohvalio sve dijelove snaga UN-a i obećao da će u najskorije vrijeme sam posjetiti to područje. To je učinio sutradan kad je glasnogovornica UNPROFOR-a Shannon Boyd izdala priopćenje⁴²: *Zapovjednik snaga UN-a danas je posjetio sektor Jug i područje Medačkog džepa kako bi procijenio UNPROFOR-ovu operaciju primjene Sporazuma od 15. rujna. Nakon pregleda cijelog područja (general Cot - op. p.) je rekao: U nekoliko sela kroz koja smo danas prošli nisam našao ni jedno živo biće, ljude ili životinje. Razaranja je bilo potpuno, sustavno i namjerno... danas popodne francuska četa je presrela 15 hrvatskih vojnika u zoni koju nadzire UN. Vojnici su nakon pregovora razoružani i vraćeni HV-u izvan zaštićenog područja. Oružje je u Gospiću vraćeno hrvatskim vojnim vlastima. Večeras u 19.10 francusko oklopno vozilo, izviđajući to područje, naletjelo je na minu. Nije bilo povrijeđenih. Zapovjednik bataljuna potpukovnik Calvin sastao se večeras s hrvatskim vojnim zapovjednikom u Gospiću i postigao sporazum o konačnoj crti do koje će se razviti snage UNPROFOR-a. Rano popodne general Cot se sastao s generalom Milom Novakovićem zbog dogovora o operaciji koja će dovesti do ispunjenja Sporazuma o Medačkom džepu, Shannon Boyd, glasnogovornica UNPROFOR-a, Zagreb.*

GT UN-a pozorno je pratio stanje i 20. rujna u svom izvješću, slijedom Rezolucije VS 743 (1992) u odjeljku IV. Hrvatska, točka 9, zaključio je: *...9. rujna, nakon nekoliko dana s teškim incidentima... HV je opet izvršio vojni upad. To se dogodilo u području Medka, gdje su zauzeta tri srpska sela. Neprijateljstva su se pogoršala 10. i 11. rujna, s ozbiljnim jačanjem upotrijebljenih sredstava, zrakoplovstva s hrvatske strane, raketa na civilne ciljeve sa srpske...*⁴³ General armije Jean Cot, zapovjednik UNPROFOR-a, 22. rujna poslao je pismo generalu Janku Bobetku: *...uspjeli ste dobiti na vremenu... budite uvjereni da sam od početka bio svjestan ovog manevra za odugovlačenje koji vam je omogućio da organizirate potpuno uništenje sela... to je bila cijena koju je trebalo platiti da bi se smanjila veoma opasna napetost. S moralne točke gledišta ovu cijenu teško podnosim od onog trenutka kad sam na licu mjesta, među mojim užasnutim vojnicima, ustanovio pravo stanje.*⁴⁴ I dalje je dolazilo do nesporazuma između CANBAT-a 1 i hrvatskih snaga; potpukovnik Jim Calvin poslao je 23. rujna prosvjed zbog nepoštivanja pojedinih aspekata Sporazuma o Medačkom džepu. Nesporazum je izbio oko slobode kretanja timova UNMO. Calvin je protumačio sporazum kao potpunu slobodu kretanja vojnih promatrača UN-a na tom području unutar 10 kilometara radijusa oko Medačkog džepa, što je brigadir Ademi argumentirano odbio. Nepovjerenje i napetosti su se nastavljale. Nakon nove zabune s ulaskom u minske polje, ranjavanja pripadnika UNPROFOR-a i optužba za napad Hrvata, general Bobetko piše generalu Cotu: *Dana 26. 9. u 17.30 razgovarao sam s Vama telefonom oko nekih nesporazuma na širem području Medka... Kada su Vaši vojnici naišli na minske polje i tom prigodom su ranjeni... Hrvatska vojska je pružila potrebnu pomoć. Znači, istina je da su hrvatski vojnici imali takav zadatak, pritekli su u pomoć i bili spremni učiniti sve što je potrebno... ja sam Vas već ranije upozoravao prije povlačenja hrvatskih snaga da je to cijelo područje nesigurno... a sada kada su nevini ljudi stradali, Vi vrlo vješto, pa čak i nedolično Vašem pozivu i funkciji koju vršite, okrivljujete Hrvatsku vojsku.*⁴⁵ U pismu, sutradan, general Bobetko je pozvao Cota na zajedničko traganje za istinom i odbio optužbe.⁴⁶ Da bi smirio situaciju, koja se na višim političkim razinama pokušavala razriješiti političkim pregovorima, zapovjednik UNPROFOR-a piše 3. listopada generalu Bobetku: *...prije i poslije događaja koji je počeo 9. rujna oko Medka, UNPROFOR je bilježio uznemirujuće narastanje vojnih aktivnosti obiju strana... Zabilježeni su upadi posebnih pješačkih postrojba preko crte razdvajanja... Čini se da se oba vojna zapovjedništva pripremaju za obnovu neprijateljstva velikih razmjera, te da su ih spremna i poduzeti. Delikatan proces oko pitanja (novog UN-ova - op. p.) mandata u višoj je fazi pregovaranja u Vijeću sigurnosti... Stoga bih Vas želio zamoliti da Hrvatskoj vojsci naložite da iskaže*

najveću suzdržanost i ne poduzima nikakve akcije koje bi mogle uništiti mogućnost mirnih pregovora i rješenje postojećih problema.⁴⁷ Bobetko mu je sljedećega dana odgovorio i složio se s njegovom ocjenom situacije. Podudarne su nam ocjene o uznemirujućem rastu napetosti oko UNPA područja, koja prijete novom eskalacijom sukoba... rješenje i izlaz iz takvog stanja vidimo... u što žurnijem potpisivanju Sporazuma o općem i bezuvjetnom prekidu vatre, kao temeljnom preduvjetu svih drugih aktivnosti iz okvira mirovnog procesa, tj. vraćanja UNPA područja u korpus Republike Hrvatske. General Bobetko je ponovio razloge za akciju u području Medka - sustavno pristizanje pojačanja u drugoj polovici kolovoza i početkom rujna u sektore Sjever i Jug iz Srbije i s područja BiH... (njihove) provokativne aktivnosti, topnički napadi na civilne objekte i agresivna promičba o tobožnjim priprema HV za "novu agresiju". Na kraju pisma general Bobetko ponavlja spremnost na istinsku suradnju u kojoj će HV učiniti sve da zajedno s UNPROFOR-om provede u djelo sve dosadašnje i nove rezolucije i odluke Vijeća sigurnosti.⁴⁸ Nekoliko dana poslije general Cot je predao izvješće VS UN-a o operaciji Medački džep. Povodom toga je 8. listopada u Glavnom zapovjedništvu UNPROFOR-a u Zagrebu održana konferencija za tisak na kojoj su govorili Cedric Thornberry i general Jean Cot. Na pitanje novinara o reakciji Hrvatske vojske na nezakonite postupke koje su hrvatski vojnici učinili pri povlačenju iz Medačkog džepa, general Cot je odgovorio: *Ne treba sumnjati u točnost informacija o tamošnjim događajima, koji su uostalom djelomično čak i objavljeni u hrvatskom tisku. Za sada nema nikakvih reakcija s hrvatske strane.*⁴⁹

Sažetak događaja

- 6. rujna - 7 civila poginulo u Mirlović Polju kraj Drniša kao posljedica napada HV, to je izazvalo gnjev srpske strane.
- 8. rujna - u 10.20 dogodila se eksplozija koju je izazvala eksplozivna naprava za vrijeme komemoracije hrvatskim policajcima u Kusunjama; troje (3) poginulih, jedanaest (11) ranjenih.
- 9. rujna - 06.05 početak vojno-redarstvene akcije, u 09.00 general Cot nazvao je generala Bobetka i dobio jamstva da će do 11.00 granatiranje prestati. U isto vrijeme zaustavljene su sve srpske akcije na temelju intervencije generala Cota. Hrvatske snage napale Divoselo i Čitluk, sela u blizini Medka, u 13.30 snage krajinskih Srba grupiraju se u Gračacu i nastavljaju bombardirati okolicu Turnja (Karlovac). U 15.30 general Hesselberg, UN-ov zapovjednik sektora Sjever, sastaje se s brigadirom Miljavcem, zapovjednikom OZ Karlovac; istog dana u 17.00 general Hesselberg sastaje se s pukovnikom Bulatom, zapovjednikom Kordunskog korpusa tzv. VSK.

- 10. rujna - nastavlja se teško bombardiranje s obje strane, hrvatski napad se nastavlja, uključujući s. Njegovani. Borbe traju sve do 22.00. U 12.45 general Cot zove generala Bobetka da utanače povlačenje hrvatskih snaga uz pomoć UNPROFOR-a. General Bobetko izjavljuje da o prekidu vatre treba razgovarati za vrijeme sveopće rasprave koja je predviđena za kraj tjedna. General Cot odgađa već dogovoreni sastanak s generalom Bobetkom i šalje posebnog izaslanika (brigadnog generala Bo Pellnasa) objema stranama. Srbi se u 17.30 sastaju s izaslanikom, Hrvati odbijaju sastanak. U 19.00 sati sisačka rafinerija pogođena s 20 projektila, dva hrvatska zrakoplova lansirala su rakete iznad Turnja. UNPROFOR je u isto vrijeme izdao priopćenje kako bi obavijestio medije i javnost o narastanju neprijateljstva. General Pellnas i izaslanik UN-a za civilne poslove sektora Jug dobili su pozitivan odgovor od zapovjednika tzv. *Ličkog korpusa*, ali ne i od zapovjednika OZ Gospić. Unutar sektora ostvareni su značajni susreti s obje strane. POLBAT je uveo pričuvu kako bi podcrtao odlučnost UN-a da ne dopusti približavanje zaraćenih strana položajima UN-a. Diplomatski susreti u Zagrebu.
- 11. rujna - položaj se ozbiljno pogoršao, povremena bombardiranja područja Medka, Gospića, Turnja i Siska. Posebni izaslanik GT UN-a Stoltenberg susreo se s predsjednikom Tuđmanom koji mu je obećao 24-satno primirje, ali je odbio mogućnost povlačenja. Krajinski Srbi su u 19.10 sati ispalili raketu "Luna"/"Frog" na južno predgrađe Zagreba, a Hrvati su odgovorili zrakoplovom koji je napao srpski topnički položaj s kojeg se pucalo po Sisku. Stanje je i dalje veoma napeto. Dne 12. rujna - odgođen je susret vojnih stručnjaka koji su trebali pripremiti pojedinosti oko sporazuma o prekidu vatre. UNMO je u 08.00 izvijestio o udaru rakete u blizini Zagreba. Knin je pod povremenim granatiranjem, Stoltenberg se ponovno susreo s predsjednikom Tuđmanom. Istoga popodneva u 17.00 general Cot se susreo s generalom Bobetkom koji mu je rekao da je od Predsjednika dobio zapovijed za 24-satni prekid vatre, ali je odbio razgovarati o povlačenju. UNPROFOR je u 19.00 izdao priopćenje za tisak u kojem obznani javnosti koje napore ulaže da se osigura prekid vatre. Nešto kasnije, u 20.30, objema stranama otposlana je prijedlog za prekid vatre. Srbi se obvezuju na prekid granatiranja, a Hrvati na povlačenje.
- 13. rujna - područje sukoba je relativno mirno, u 12.30 general Cot je od generala Novakovića dobio pristanak na prijedlog; on je u globalu prihvatio uvjete. U 14.55 stigao je i pristanak gospodina Šarinića, predstojnika Ureda za

nacionalnu sigurnost RH. Jedini je uvjet da UNPROFOR preuzme nadzor nad područjem. Brigadni general Bo Pellnas susreo se s generalom Bobetkom i ponovno saslušao hrvatsko stajalište. Rečeno mu je da ne će biti povlačenja. General Cot primio tekst generala Bobetka koji je dodao nove nejasne elemente odgovoru gospodina Šarinića. UNPROFOR je u 19.00 izdao priopćenje za javnost u kome kaže da je njihov prijedlog za prekid vatre načelno prihvaćen, s manjim izmjenama koje se još moraju dogovoriti. U 20.00 general Cot je telefonski nazvao generala Bobetka u svezi s granatiranjem u sektoru Sjever (u području Siska). Dogovoren je sastanak 14. rujna u 09.00, u uredu generala Bobetka. Stanje je i dalje krajnje napeto, i dalje traje teško granatiranje s obje strane.

- 14. rujna - rano ujutro četiri hrvatska MIG-a 21 napala su mjesta na sjeveru krajine za koja se drži da su mjesta za lansiranje raketa Luna/Frog. Jedan hrvatski MIG Srbi su srušili. General Cot se po dogovoru susreo s generalom Bobetkom u 09.00, razgovaraju o pojedinostima povlačenja. U 11.00 general Pellnas se susreo s generalom Novakovićem i pukovnikom Radanovićem kako bi raspravili posredovani prekid vatre, u 11.30 telefonski razgovaraju general Cot i general Bobetko u vezi sa srpskim granatiranjem Siska. U podne su stožerni časnici UNPROFOR-a (Maisonneuve) stigli u Glavni stožer HV-a kako bi raspravili pojedinosti o povlačenju. U isto vrijeme Srbi su proglasili opći prekid vatre od podneva 14. rujna do 15. rujna u 20.00 sati, pod uvjetom da se hrvatske snage povuku 15. rujna između 09.00 i 18.00 sati. Zajamčili su UNPROFOR-u da može odmah preuzeti srpske položaje. U Ženevi su se, u isto vrijeme, susreli Stoltenberg i predsjednik Tuđman. Istog popodneva u 17.45 general Cot je telefonski raspravljao s generalom Bobetkom o razlozima zbog kojih odgovorni u Gospiću još nisu izdali zapovijed o povlačenju. Dogovorili su ponovno sastanak u 18.00 (Cot, Bobetko, Maisonneuve) kako bi razgovarali o Sporazumu o prekidu vatre i načinu na koji će se povući snage. Tom prilikom je general Bobetko dao generalu Cotu hrvatski prijedlog.
- Sutradan – 15. rujna (noću s 14. na 15. rujna) napisan je prijedlog sporazuma⁵⁰ i general Cot je otputovao u Gračac da sa srpskom stranom raspravi završni nacrt sporazuma. General Pellnas je ujutro u 08.30 pokušao uspostaviti vezu s brigadirom Ademijem koji nije bio dostupan jer se nalazio na bojištu. UNPROFOR-ov nacrt sporazuma poslan je faksom objema stranama na potpis. U 09.15 kapetan fregate Ivica Luković (Wkovic - nejasno napisano ime u UNPROFOR-ovu dokumentu?!), voditelj Ureda MORH-a za odnose s UN i EZ za sektor Jug, izvijestio je UNPROFOR da koliko se njih tiče

sporazum još nije potpisan i neka se obrate generalu Bobetku. U 10.30 brigadni general Pellnas poslao je kopiju pisma kurirom u zapovjedništvo OZ Lika. Brigadir Ademi još nije bio u zapovjedništvu. Pukovnik Luković je u 10.55 izvijestio da se bilo kakav sastanak mora dogovoriti posredstvom Glavnoga stožera u Zagrebu. U 12.00 konačno su general Novaković i general-bojnik Stipetić potpisali sporazum. General Cot u 12.55 motorolom zahtijeva razgovor s brigadirom Ademijem, no pukovnik Luković izjavljuje da je brigadir Ademi i dalje na bojištu i da će po povratku sam nazvati generala Cota. U 13.14 general Cot ponovno zove i kaže da još uvijek očekuje poziv brigadira Ademija. Pukovnik Luković je odsutan i poziv je primio njegov pomoćnik. Brigadni general Bo Pellnas dolazi u 13.30 u ZP Gospić kako bi se sastao s brigadirem Ademijem, no on je i dalje odsutan. General Cot napušta Gračac. Brigadni general Pellnas se nakratko sastao s pukovnikom Perićem. Sastanak je odmah prekinut jer je brigadir Ademi jedina osoba s kojom se može razgovarati o operativnim stvarima. Usprkos potpisanom sporazumu, u 14.00 nije uočeno kretanje s hrvatske strane, no UNPROFOR se pokrenuo kako bi preuzeo srpske položaje. Do 18.00 kanadski i francuski bataljun su zauzeli srpske položaje. Pregrupiranje hrvatskih snaga prema sporazumu se trebalo završiti do 19.00. Hrvati su službeno zatražili produženje zadanog roka što je general Cot prihvatio. Navečer u 20.30 (20.00, tvrdi pukovnik Maisonneuve - op. p.) predstavnici UNPROFOR-a su se susreli u Gospiću s brigadirom Ademijem, general-bojnikom Stipetićem, kbb Domazetom i bojnikom Pleštinom. Dogovorene su sljedeće točke i satnica (engl. timetable) povlačenja: odmah uspostaviti točku prijelaza na cesti Medak - Gospić na položaju hrvatske vojske, uspostaviti časnike za vezu UNMO/HV pri zapovjedništvu bataljuna; 16. rujna u 08.00 sati uspostaviti vezu kanadski bataljun - OZ Gospić kako bi se raspravilo o točnom položaju crte razdvajanja od 9. rujna 1993. Sastanak 16. rujna 1993. u 09.00 sati. Jedino nije dogovorena satnica povlačenja (izjava Maisonneuva - op. p.). Ponovni sastanak predstavnika UNPROFOR-a i general-bojnika Stipetića sa suradnicima dogovoren je za 16. rujna u 10.00 sati. Pukovnik Maisonneuve je u OZ Gospić ostao cijeli dan (16. rujna - op. p.). Početak pokreta CANBAT 1 sa srpskih položaja prema hrvatskim prednjim položajima 16. rujna 1993. u 12.00 sati, početak povlačenja hrvatskih snaga što prije, završetak hrvatskog povlačenja iza crte otprije 9. rujna, ne kasnije od 19.00 sati 17. rujna 1993. Pukovnik Maisonneuve je tek uvečer otišao iz OZ Gospić na sastanak s Calvinom u Čitluk i putem je vidio razmjere razaranja.

Hrvatska vojska je 16. rujna u 22.15 napala (engaged) CANBAT-1, Kanadani su uzvratili vatru. Kanadskom bataljunu je 16. rujna jasno da preostale hrvatske snage u Džepu sustavno spaljuju kuće. Malo iza ponoći, 16. rujna u 00.15, otvorena je točka prijelaza na hrvatskoj crti suprotstavljanja i stavljena pod nadzor UNPROFOR-a. Ujutro 16. rujna u 10.00 zapovjednik sektora Jug susreo se s generalom Novakovićem u Kninu. U podne 16. rujna kanadsko-francuska borbena skupina dosegla je hrvatske prednje crte i onda je zaustavljena u napredovanju. General Stipetić je izjavio da UNPROFOR ne će moći izviđati liniju otprije 9. rujna do prvog svjetla 17. rujna i da će se hrvatske snage povući na crtu otprije 9. rujna istoga dana (17. rujna - op. p.) do 18.00 sati. U 15.00 Hrvati počinju povlačenje i kanadsko-francuski bataljun ulazi u razvojačeno područje. U 15.30 Hrvati tvrde da Srbi granatiraju Biograd na Moru, u 16.20 UNPROFOR zauzeo s. Čitluk, u 17.25 hrvatski tenkovi i pješaci se vrlo polako povlače sa svojih položaja. Prvu hrvatsku obrambenu crtu na cesti Lički Ribnik - Divoselo u 18.00 sati zauzeo je UNPROFOR, u 18.30 hrvatski tenk je došao na prijelaznu točku na cesti Medak - Gospić i odbio se maknuti protivno sporazumu, u 18.40 cijela kanadska satnija (COY) ušla u s. Čitluk. UNMO je potvrdio da je selo potpuno razoreno. UNPROFOR je u 19.00 izdao priopćenje za tisak o pregovorima koji još traju. U 20.30 jedna kanadska i jedna francuska satnija dosegnule su drugu crtu hrvatske obrane, na cesti Ornice - Lički Čitluk. U 22.40 Srbi počeli granatirati Zadar, u 22.45 granatiranje Benkovca i Knina prestalo, u 23.12 napadnut Šibenik, u 23.20 Benkovac pod granatama.

- Ujutro 17. rujna general Cot je nazvao Šarinića u svezi s granatiranjem Knina, pukovnik Maisonneuve se sastaje s generalom Stipetićem, Domazetom, brigadirom Ademijem, pukovnikom Pleštinom sa suradnicima. U 13.00 francuski oklopni transporter naišao je na minu, dva vojnika su lakše ranjena, u 14.00 snage UNPROFOR-a zauzele su položaje na crti otprije 9. rujna. General MacInnis je u Medačkom džepu; pronađena su prva tijela. Prema sporazumu, u 18.00 završeno je hrvatsko povlačenje. UNPROFOR je potpuno raspoređen na položaje uzduž crte otprije 9. rujna.
- Hrvati se 18. rujna žale da je UNPROFOR prekoračio dogovorenu crtu, dva hrvatska izaslanstva posjetila su UNPROFOR; gospodin Degoricija je zatražio sastanak s brigadnim generalom Pellnasom dok se general Cot susreo sa Šarinićem. UNPROFOR je izdao novo priopćenje za javnost.
- 19. rujna u 09.00 sati održan je sastanak s Hrvatima, dogovorena opskrba ruta za hrvatske vojnike zatvorene kanadskim položajima. General MacInnis se susreo s potpukovnikom

Calvinom u Gračacu, dok su se general Cot i brigadni general Pellnas susreli s generalom Novakovićem u Kninu. Potpukovnik Calvin se susreo s hrvatskim zapovjednikom i dogovorio razgraničenje, koje je sve zadovoljilo. Nakon posjeta Medačkom džepu, general Cot je izdao priopćenje. Sljedećeg dana održan je sastanak na britanskom nosaču zrakoplova *Invincible*, negdje u Jadranskom moru, na kome su sudjelovali svi državni - protagonisti sukoba na tlu bivše Jugoslavije. Nakon donošenja Rezolucije 871., 4. listopada 1993., stanje se polako smirivalo, ali se politička i s njom vezana vojna situacija nije razrješavala. Rješenje će doći dvije godine kasnije, s *Bljeskom* i *Olujom*.

Bilješke

1. Dokument VS UN-a S/26377 od 30. 8. 1993.
2. Dokument VS UN-a S/26423 od 10. 9. 1993.
3. UNPROFOR OPERATIONS - Special sitrep on military activities on the 9th September, HQ, UNPROFOR, Zagreb COO, 9. 9. 1993. u 19.45 sati "Main activities: A. 9 Sep was characterised by increased fighting between both warring factions in sectors South and North. In the late afternoon the CA launched an attack with tanks supported by arty and hmg in the Gospic area (vk 3032)...in order to control two villages on the CL (Lick Citluk and D.Selo)... The level of shelling and the level of the attack are difficult to assess. However early in the morning CANBAT already reported around 250 arty/mor.rds.Mil.info assessment A. At approximately 08.40 on 9 sep 93 reports indicated Serb shelling against Turanj crossing point south of the city of Karlovac.This shelling resulted in widespread retaliatory artillery exchanges by both sides throughout sectors North and South,to include Maslenica bridge, Gospic, Benkovac and numerous other areas. By mid afternoon,it was confirmed the Croatian side initiated what appeared to be tank and infantry attack at reinforced company strength against the Serb held area south of Gospic in Sector South. This Serb held area is surrounded on three sides by Croats. B: CA forces in the area consist of the 9th professional BDE and three home defense brigades subordinate to operational zone Gospic. Opposing Serb forces consist of two territorial defense brigades able to respond in immediate area. It is assessed that the CA side has exploited the wide spread shelling to launch a limited ground assault to secure an area where they perceive a Serb vulnerability. As of 19.30 on 9 sep,the outcome of this attack is unresolved. There are no indications now that this attack signifies that an extensive ground attack by either side is imminent. Both sides will evaluate the outcome of this attack before committing to any major operational action. 4. ll forces in the area are to attempt to report as clearly and as accurately as possible all information on this engagement...the importance of accuracy and of not exaggerating facts is to be emphasized.
4. Daily sitrep,10. sep 93. 01.15 HQ Sector south "General situation Situation has become deteriorated today with an increased exchange of arty shelling from both sides...Croatian attack has been launched this afternoon south of Gospic and CA seized two villages:Citluk and Donje Selo. Sector South commander assessment: As far as the CA attack is concerned,it is assessed to be a limited attack to test the

- Serbian defence. If the Croats want to launch a major attack along the direction Gospic-Gracac, they will be obliged to seized at least Velebit area south of axis. In any case the shelling is likely to increase in the next few days due to the fact that the Serbs are still angry by the murder of the seven aged people in Mirlovic village on 06 sep.
5. Daily sitrep Sector south as at 10 sep 93 ,23.59 HQ Sector South – General situation: The situation is tense today due to the Croatian attack at Njegovan.(WK-35-23) “South commander assessment :The situation is tense due to the recent attack by the Croats. If a quick cease fire is not forthcoming the Serbs will definitely counter attack. Additional report: The skirmishes is still going on in the pockets of Medak and in particular Njegovani WK 35-23. It started at around 10 08 00 B and is still going on by the time of releasing the sitrep.
 6. Updated sitrep, 10 sep 93 19.30 Cot HQ UNPROFOR for FC od Maisonneuve/COO “Full scale fighting is reported in the area of Njegovani with arty, tanks and direct weapons. SS could not confirm w(a) ether it is counter attack by Serbs or an advance by the CA...UNMO report that a battle has started approx.100930B HRS in the area of Citluk (WK 3324), D.Selo (WK 3423) and Njegovani (WK 3523) The battle was carried out with artillery, tanks and HMGs.This afternoon the battle were concentrated to the area of Njegovani....at 101710B the battle is still going on. At the moment only tanks,artillery and sounds of HMGs is seen and heard in the area. No UNMO or troops from CANBAT have been able to monitor what is going on.Assessment from CANBAT: The battle today seem to be a counter attack from SA side”.
 7. UNPROFOR, Jeannie Peterson, CAC, Sectro South, Knin, 10. 9.1993.15.40 subject:Protest from “RSK” The SMO Sectro South left ...to meet with Lika Corps commander ...and with OZ Gospić commander to discuss the areas which (which are in the pink zone) which were occupied yesterday by Croatian forces... there are an estimated 250 people living in that area. We have Canadian platoon in the Medak area. The Canadians...are willing to move in, but the Deputy Sector commander will not give such an order. He wishes to wait for the arrival of the COS at 16.00 hours this afternoon. At 11.50 today, theSMo reported a full scale attack in the Medak region, it has not been determined if it is from the Croatian or Serbian sides....15 civillians are now in the old French OP in Medak awaiting evacuation. OP Gospić zone commander refused to meet the SMO...this was reported to Zagreb HQ; they were requested to put pressure on the Croatians.UNMOa are of the opinion that something should be done to get the Canadians into both villages. They would of course need authorization from UNPROFOR SSHQ, and we assume from UNPROFOR HQ in Zagreb. A possible problem - UNPROFOR mandate in the pink zones, the Croatians could question such UNPROFOR military activity there, because of limitation of the mandate, as well as for other obvious reasons.
 8. Pismo brigadnog generala Mile Novakovića zapovjedništvu UNPROFOR-a 9. 9. 1993. Knin “You have been informed that CA carried out aggression against serb villages... which are on the territory of the RSK, therefore, aggression was carried out against the UN protected area as well....we are strongly demandig that tonight or early next morning (10. sept) your units enter the villages of Citluk and Divoselo and protect 250 civillians who will be massacred as the civillians of Mirlovic Polje near Drniš. The Serb civillians have right to expect it from you personally, from UNPRO-

- FOR and the UN.”
9. Pismo-protest zapovjednika brigadnog generala Mile Novakovića UNPROFOR-u 9. 9. 1993. protiv napada HV na civilne objekte.
 10. Protest Generalštaba SVK UNPROFOR-u vezan uz povećanje borbenih aktivnosti HV na području RSK - 9. 9. 1993. “In spite of all protests submitted to you due to attacks of the Croatian Army...the enemy artillery fires mainly at civilian targets... In accordance with your competence we request from you to take immediate measures and call Croat side to stop combat activities. Otherwise we shall respond with all the means available at selected military targets.
 11. Ultimatum Generalštaba SVK kojim se traži povlačenje HV 10. 9. 1993. primljen u UNPROFOR-u u 11.30. “We request you to IMMEDIATELY convey the following ultimatum to the Croatian side:-If massacre of the Serbs in the village of Divoselo is continued,and if all aggressive attacks by the Croatian forces are not halted, and it is not made possible for the UNPROFOR to enter Serb village of Divoselo until 13.00 hours, we will start shelling all military targets on the territory of the Republic of Croatia.
 12. Daily sitrep Sector South for 11th september 1993. 12 sep. 93 u 02.30
 13. UNPROFOR daily sitrep 12. 9. 93 11.45 The ground attack in the Medak pocket stabilized situation is very tense... Several proposals have been forwarded to the warring parties but no significant actions took place till now”.
 14. Daily sitrep Sector South 12. 9. 93. 23.00 “In the Gospić-Medak pocket area was reported only sporadic shelling in the morning. A lot of movements of SA were observed in UNPA towards Gračac- Medak.CAN BATT AOR: Confrontation line - During the day were observed only 45 shells in the area of Donje selo (WK 3423), Citluk (WK 3324) and Sitnik (WK 3521) from both sides. From the morning Serbs continue to reinforce their troops. The following movement were observed:- aprox 300 soldiers with arms,4 APCs,2 cargo trucks carrying 1 T 55 and 1 APC. Sector south commander assessment - Serbs are reinforcing the CFL area of Medak to prepare for a counter attack in next time.
 15. Zabilješka sa sastanka GSHV generala zbora Janka Bobetka sa zapovjednikom snaga UNPROFOR-a generalom Jeanom Cotom, RH, MO GS HV, 12. 9. 1993 17.00 sati.
 16. UNPROFOR Daily sitrep 120001 do 122359 sep 93 from Cot HQ UNPROFOR to Annan New York, Stoltenberg, Nato LO Vicenca “General assessment :The general situation in the mission area was affected by the developments in Sector North and South where the Serbs and Croats have been reinforcing their positions.Sector South :Despite the fact that there was an unexpected and rather abrupt decrease in military activities in the area, the situation remains extremely volatile. The RSK Army can launch a counterattack any moment. Canbat sub sector...the frontline seems to go between GR (WK 3926) and GR (WK 3322), where Croats stopped the offensive and between GR (WK 4025) and GR (WK 3421). In the area between the two lines looks like a no man land. Around 250 armed Serbian soldiers, two tanks, three arty pieces and one APC were observed in Medak heading toward the front-line.
 17. Isto, “In Vojnic a group of French soldiers was stopped and both car and personnel was searched. Their weapons were taken from them. All persons were released at 121130B sep 93. Military personnel did not receive their maps back.

18. Preslik faksa koji je predstojnik Ureda PR poslao generalu Ceccaldiju 13. rujna 1993., poslan na znanje generalu Bobetku, dokument RH Ureda za nacionalnu sigurnost.
19. Pismo generala Bobetka generalu Ceccaldiju, chef d'état Major du general Jean Cot, 13. 9. 1993. MORH GS HV.
20. Warning order No 5 131945 sep 93 HQ Sector South Situation – Croatian authorities have verbally advised that they are prepare to withdraw from area captured on the 9 sept 93 offensive nad returne to original confrontation line if Serb forces cease the bombing of civilian targets, namely Karlovac. Likely mission - Sector South will likely be required to occupy the area left by the withdrawing of the Croatian forces. Guide lines...the mission need to be accomplished in security and with strength necessary to restore UNPROFOR credibility in the eyes of the civilian population. Sector south commander assessment-intentions are to deploy a task force of about one or two coy, recce elements and engineers..UNMO as will have liason with the warring parties..This task force will come from the Sector south units.
21. UNPROFOR Daily sitrep Sector South 14 0040 sept 93.The Serbs are likely to counterattack and regain the ground already lost to the Croats.
22. Zabilješka sa sastanka načelnika GS HV generala zbora Janka Bobetka s generalom Jeanom Cotom, zapovjednikom snaga UNPROFOR-a, MORH, GS HV 14. 9. 1993. u 09.00 sati.
23. Privremeno izvješće VS UN broj 3275 od 13. rujna - prilog.
24. Prilog tekst Sporazuma.
25. Isto.
26. Pismo Bo Pellnasa iz Knina, 14. rujna 1993.
27. UNPROFOR daily sitrep 140001B to 2359 B sep 93 General assessment - The situation remained tense in Sector north and south, howevr due to meditation of UNPROFOR, the level of shelling decreased drastically since noon. One mech coy from each od Frebat 1 and 3 were detached to under Opcon Canbat 1 in Sector South in anticipation of UNPROFOR assumption of control in the Medak pocketThey will be in place on 15 sep. Meeting in Zagreb between FC and gen Bobetko to resolve the Medak pocket issue resulted in a proposal from the croatian side. Later meeting in Knin between CMO and bgen Novaković...resulted in a Serb proposal.UNPROFOR will attempt to prepare an agreement to be based as far as possible on both proposals and fax to sides on morning of 15 sep...one aircraft from Craoatian army was shot down in the Kordun area.Threats and thefts against minorities continue.
28. Isto.
29. Updated sitrep and mill info assessment, Cot HQ UNPROFOR 151400 B sep 1993. "French coy and Can coy are waiting behind Serbian positions to take over from Croatian forces in Medak. Mil info assessment: The Serb troops that departed Sector East are probably destined for service in the Sector South AOR. The troops will likely be subordinated to the Lika corps and may be placed in service in Čitluk and Devo Selo area. The Serb TDF protested the Croatian air attack and threatened Pleso airfield, recommending that UN leave the area so as not to provide the Croatians with a shield.
30. OPO No 5/93 WDL of CA from Medak pocket 15 0015B sep 93 HQ Sector South "Probable mission: Sector South will control the area left by the withdrawing

- Croatian forces in the Gospic - Medak pocket. Execution: Sector South will deploy 4 Coys(+) in the Gospic - Medak to monitor the withdrawal of the Croatian Forces from the areas captured during the 9 Sep 93 offensive. Liaison between the warring parties for cease fire will be ensured by the UNMOs prior to entry the pocket. Once the current and the former frontlines of both sides have been agreed upon, the CAN BATT 2 Coys will enter from Serb side, monitor the withdrawal of the CA up to the line before 9 sep 93. Two Coys one each from FRENCH 1 and FRENCH Batt 3 will relief the CAN Batt Coys on the Serb side to enable them move forward to monitor the withdrawal.
31. Daily sitrep sector south 15 sep 93 HQ Sector South to HQ UNPROFOR Zagreb "8 buses and five trucks full of soldiers from Bosnia passed through Str(i)mica XJ 0192 heading Knin direction...5 trucks with troops heading Knin. Intimidations or assault against UN pers-Both the Croats and Serbs fired SA fire at Canbat 1 forward posns. Fire was returned and the aggressors stopped fire. No casualty. Sector commander assessment: If the recent Serb reinforcement is anything to go by and the subsequent deployment in Otočac zone, then the immediate scenario is going to be characterised by Serb military action to regain lost ground. Additional report: The COO, SMO SS and CO Canbat held successful meeting with Croat authorities in Gospic.
 32. Updated sitrep and mill info assessment, from Cot HQ UNPROFOR 16 1400B sep 93 "The meeting in Gospic is still in session but CA seem positive... CAN Coy was passing crossing at 12.21hrs ... UNMOs heard explosion in the area of Devo-Selo but could not determine the type of wpn. CA explains: mines exploding. Ca burning houses in the village of Citluk (WK 3224).
 33. Transcription of on-the - ground negotiations concerning deployment of UNPROFOR forces in Medak pocket, Jeannie Peterson, CAC Sector South Knin, 16. 9. 93
 34. UNPROFOR, transcription of on-the-ground negotiations concerning deployment of UNPROFOR forces in Medak pocket, 16. 9. 1993. Croatian officer: It's OK. It's not a problem from Croatian Army because they don't want to leave the positions as long as you don't reach it. UNPROFOR: OK, for your information, the Canadians, from where they deployed their first position and up till here, they are satisfied with that.
 35. isto, Major Drew: Yes, I think it's been resolved. The problem is that there are a lot of subordinate commanders who have not been completely brought up to speed because this argument was worked out last night around 11 o'clock... I think at this time right now the Croatian forces are cooperating quite well. They are withdrawing from these locations and there doesn't seem to be any tensions at this time... is to ensure that Serb forces do not infiltrate in behind the Croatian forces when they withdraw... show of force-showed everybody that we're serious about coming over here and doing this job.
 36. Sitrep as of 16 sep 93 16.00 "There were numerous shotreps and shell impacts primarily in the area of the CFL... northwest of Medak... At 15.00 D Coy Canbat 1 was in posn on former Croatian frontline posns and firm. Frebat 3 coy was awaiting order to depl but were through Serb lines... CA forces are slow to WDR but are coop. Ethnic cleansing appears in eff. Donje Selo reported burning.Expect all UN forces in posn last tonight. Sweep tm arrived in D.Selo at 16.15 hrs and have found nothing but destroyed bldgds. No indivs found in the area and suspect all escaped

- prior to occupation... document apparent ethnic cleansing”.
37. Sitrep 16 sep 93 as of 23.59 hrs (Medak pocket operation) from COO UNPROFOR Gospic (Maisonneuve) to HQ UNPROFOR “Introduction “Successful first day of implementation in spite of some minor disagreements. Croatian forces showed a good level of cooperation, however significant damage was done to the villages vacated by withdrawing Croatian forces... Croatian forces feel they can complete the move by 14.00 hrs to 18.00 hrs. Overnight activities Exchange of shelling are taking place since 22.30 hrs along the southern position of sector South. These retaliatory actions pose a risk to the final implementation of the withdrawal. Bets efforts are being persuade...to calm tempers. Today’s activities demonstrated the momentum that can be generated through coherence between political, diplomatic and military efforts in one direction... Croatian attitude is constructive and appears genuine.17 sep will be more difficult to achieve.
 38. Daily sitrep Sestro South at 16. 9. 93 HQ Sector South “Can batt AOR -Can-Fra batt is controlling the initial CA line and a line 3 km behind, between villages Lički Ribnik (WK 3626) and Divoselo (WK 3423). Most of CA units are withdrawing from these lines with expectations that all CA forces will withdraw all their positions in Medak area. After starting of shelling at 22.15 hrs is quiet in these area at 23.45. South sector commander assessment: WE ARE CONVINCED THAT CA FORCES WILL WITHDRAW THEIR POSITIONS. 17. 9. 93.Additional report: The shelling continue, a: SA started shelling to the Zadar, Šibenik, Biograd, Drniš,b: CA continue in shelling to the Benkovac, Knin...
 39. Medak pocket sitrep as at 17 1800B sep 93 from UNPROFOR HQ Zagreb “The second day of the operation proceeded smoothly.Early morning misunderstandings and periodic course corrections during the operations resulted in the successful occupation by UNPROFOR forces of the totally of the zone. Disagreement with the placing of an UNPROFOR platoon in the early morning resulted in the hold up of recess to the west of Ornice to Licki Citluk. Nevertheless Canbat-1 forces pushed west ward... with croatian army liason officers.By 1200 hrs the UNPROFOR forces were established in the following areas in the depth of the pocket:Strunici, (2927) Krajinovici (3024) and Divoselo At 1300 Frebat -1 elements... faced two T-55 tanks and one BMP... (Frebat) warned them to move out of the way...or they would force the way through... the croatian OZ commander arrived with his copy of the map that had been crudely amended... by 1800 hrs UNPROFOR forces were occupying the complete zone ...final installations of the forces in place and of the check-points ,OPs,etc,will continue during the next days...Villages vacated by croatian forces were without exceptions destroyed and/or burned... some eight bodies/remains had been found, farm animals had been burned ...or were shot. Conclusion: Very professional action brought about by disciplined soldiers... excellent cooperation on behalf of all branches of UNPROFOR. Croatian forces cooperated well with UNPROFOR for the most part.
 40. Sitrep Medak pocket OPS from HQ Sector South 17. 16.15 sep 93 “OPS to occupy area taken by Croat offensive activity since 9 sep are proceeding generally as planned. Limit of advance of Canbat 1 forces on 16 sep was to the general line running NE from Krajinovici (3125) to Ornice (3327). Advance ceased at last light on 16 sep ...the CA wdr and Canbat advance continued at first light on 17 sep. Canbat C Coy currently mans Serb front line posns near Sitnik 3522, Njegovani

3524, and Begluk 3725. Frebat 1 Coy is on Serb front line posns near Barlete 3731, Kormljovaca 3629, and Zavode 4130. Canbat D Coy disposed areas Vuksani 3421, Drijici 3422, D.Selo 3423 and Uzelci 3424. Frebat 3 Coy is located along the road joining Krajinovići 3124 and Lički Čitluk 3224 and in the area SW of Ornici 3327... The precise loc of the CA pre 9 sep line is being defined and will be occupied by last light... CO Canbat 1 reports that CA forces delayed advance of Canbat both days while systematic and thorough destruction of the villages ...was carried out. Bldgs not damaged in previous fighting were flattened and livestock destroyed... NO refugees have been encountered and seven bodies were discovered. Morale remains high but all involved have been shocked by the extent of the destruction.

41. UNPROFOR Press release 18 sept. 1993. prilog preslika priopćenja.
42. Isto, 19. rujna 1993. prilog.
43. Dokument VS UN-a S/26470 od 20. 9. 1993.
44. Pismo generala Cota generalu Bobetku od 22. 9. 1993. original na francuskom
45. Pismo generala Bobetka generalu Cotu od 27. 9. 1993.
46. Isto, od 28. 9. 1993.
47. Pismo generala Cota generalu Bobetku od 3.10.1993.
48. Pismo generala Bobetka generalu Cotu od 4. listopada 1993.
49. izvješće Ureda MORH-a za UN i EZ o konferenciji za tisak u GZ UNPROFOR-a u Zagrebu od 8. 10. 1993.
50. Prema svjedočenju bojnika (sada brigadira) Pleštine, prijedlog, vjerojatno zadnje verzije Sporazuma o povlačenju HV sastavili su admiral (tada kbb) Domazet i (tada bojniki) Pleština kasno poslijepodne 14. 9. 1993.